

Спеціалізованій вченій раді Д 14.052.01
Державного університету «Житомирська політехніка»

ВІДГУК

офіційного опонента

на дисертаційну роботу

Янкового Романа Васильовича

на тему: «Інноваційне стратегування діяльності вітчизняного бізнесу», що

подана до захисту на здобуття наукового ступеня

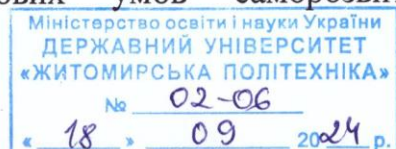
доктора економічних наук за спеціальністю

08.00.04 – економіка та управління підприємствами

(за видами економічної діяльності)

Актуальність теми дисертаційного дослідження

Висока інвестиційна активність є необхідною умовою розвитку підприємництва, оскільки формування виробничого потенціалу на інноваційному підґрунті до певної міри компенсує наслідки впливу фінансової кризи, дозволяє пригальмувати падіння показників діяльності, підвищує конкурентоспроможність бізнесу. Управління інноваційною активністю сектора вітчизняного бізнесу, що ґрунтується на врахуванні організаційних, економічних, фінансових, правових та інших факторів, дає можливість нейтралізації або ослаблення негативної дії потенційних або вже існуючих загроз. При цьому досягається максимальна відповідність інтересів держави та суб'єктів бізнесу, а розмежування повноважень органів влади та інвесторів дозволяє забезпечити взаємну відповідальність та рівноправність. Водночас із запровадженням державних механізмів гарантування інноваційної активності вітчизняного бізнесу в розрізі національних економічних інтересів, формування ринкових умов саморозвитку

інвестиційних процесів підприємництва здійснюється відповідно до викликів сьогодення. Ці загальні принципи реалізують за допомогою різноманітних, подекуди альтернативних або взаємодоповнюючих методів. Комплексність завдань забезпечення інвестиційної активності бізнесу потребує детального вивчення її функціональних складових, що надзвичайно ускладняється без науково-обґрунтованого фундаментального дослідження. Отже, актуальність теми дисертаційної роботи Янкового Романа Васильовича «Інноваційне стратегування діяльності вітчизняного бізнесу» не викликає сумніву.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами

Дисертація виконана відповідно до плану науково-дослідних робіт Державного університету “Житомирська політехніка” за темою: “Обґрунтування шляхів підвищення ефективності ведення бізнесу в умовах воєнного стану” (довідка № 44-13.00/333 від 05.03.2024 року); Національного університету “Києво-Могилянська Академія” за темою “Теоретико-методологічні засади управління соціально-економічними системами” (номер державної реєстрації 01119U103840) та ЗВО “Міжнародний науково-технічний університет імені академіка Юрія Бугая” за темою “Модернізаційні детермінанти трансформації суспільно-територіальних систем України в умовах посилення процесів євроінтеграції та підвищення ефективності управлінської структури економічних систем на різних рівнях функціонування” (довідка № 02/2737 від 14.12.2023 року). У межах тем автором проведені дослідження, пов'язані з удосконаленням методичного підходу до оцінки ефективності інноваційного розвитку бізнесу, формуванням стратегії розвитку соціально-економічних систем та визначенням стратегічних та інноваційних напрямів підвищення ефективності діяльності вітчизняного бізнесу.

Ступінь обґрунтованості наукових положень,

висновків і рекомендацій в дисертації та їх достовірність

Отримані, обґрунтовані та презентовані в дисертації наукові положення, висновки і практичні рекомендації є логічними і послідовними.

Обґрунтованість представлених наукових положень базується на аналізі вітчизняних нормативно-правових документів, вітчизняних і зарубіжних досліджень, статистичних та фінансових даних.

Мету дисертації визначено як розробку комплексної методології інноваційного стратегування вітчизняного бізнесу, яка охоплюватиме теоретичні, методологічні та прикладні аспекти для ефективного впровадження інновацій і зміцнення конкурентних позицій українських підприємств на глобальному ринку. Об'єктом дослідження виступив інноваційний розвиток вітчизняного бізнесу.

Для досягнення мети в роботі поставлено та вирішено наступні завдання:

- вивчити науково-теоретичні підходи до інноваційного стратегування бізнесу та їх застосування в управлінській практиці;
- розробити концептуальний базис стратегічного управління інноваційною діяльністю бізнесу, визначаючи ключові напрями та інструменти;
- розкрити методологію дослідження інноваційного розвитку як елемента зовнішньоекономічної стратегії держави;
- систематизувати потенційні методи адміністрування інноваційного стратегування для вітчизняного бізнесу;
- розробити методичний інструментарій аналізу умов розвитку та оцінити його результати для інноваційної діяльності в Україні;
- вивчити міжнародні тенденції розвитку інноваційної діяльності підприємств та їх застосування в Україні;
- обґрунтувати методичні підходи до формування стратегії інноваційного розвитку вітчизняного бізнесу;
- сформувати концептуальну модель інноваційного стратегування та оцінити її ефективність;
- визначити напрями посилення впливу інноваційного стратегування на глобальну економічну систему;

- розробити систему інструментів інтегрованого управлінського аналізу для інноваційного стратегування в умовах обмеженого фінансового забезпечення;

- обґрунтувати методичне забезпечення оцінки ефективності процесу інноваційного стратегування і розробити рекомендації для підвищення його продуктивності.

Сформульовані у дисертаційній роботі наукові положення, висновки та рекомендації базуються на теоретико-методологічних засадах економічної науки, узагальненні існуючих ідей та поглядів сучасних вітчизняних і зарубіжних науковців, використанні комплексу загальнонаукових і спеціальних методів. Наукові положення, висновки і рекомендації дисертації є теоретично та практично обґрунтованими. Це підтверджується достатньою кількістю опрацьованих Янковим Р.В наукових праць зарубіжних та вітчизняних дослідників з різних галузей. У цілому наукові результати, отримані в дисертації, є достовірними, науково обґрунтованими та аргументованими. Вони базуються на детальному аналізі теоретичних досліджень та практичних напрацювань. Усі наведені в дисертаційній роботі таблиці та рисунки змістовні, мають пояснення та обґрунтування.

Високий рівень та автентичність наукової новизни результатів дисертаційної роботи здобувача свідчить про його спроможність здійснювати глибокі наукові дослідження та високу обізнаність в об'єктному полі проведеного дослідження.

Оцінка наукової новизни дисертаційної роботи

Наукове значення дисертації, достовірність і новизна наукових положень підтверджуються теоретичною обґрунтованістю вихідних позицій дослідження, апробацією його результатів під час проведення науково-комунікативних заходів. До найбільш вагомих результатів, що характеризують наукову новизну дослідження, слід віднести такі:

вперше:

- обґрунтовано архітектуру концептуальної моделі інноваційного стратегування вітчизняного бізнесу на основі використання оригінального поєднання стратегічних і оперативних аспектів управління;

- розроблено систему інструментів інтегрованого управлінського аналізу для інноваційного стратегування діяльності вітчизняного бізнесу, яка полягає в інтеграції різноманітних аналітичних методів, врахуванні специфіки вітчизняного бізнесу, розробці прогностичних моделей і сценаріїв, інтегрованому підході до прийняття рішень;

- запропоновано методичний підхід до оцінки ефективності процесу інноваційного стратегування діяльності вітчизняного бізнесу, який враховує фінансові результати бізнесу, стратегічні індикатори успішності інноваційних проєктів, оцінку впливу на ринкову позицію, технологічні переваги, ступінь інтеграції з внутрішніми процесами бізнесу та побудований на основі балансового підходу, порівняльного аналізу, SWOT-аналізу, PESTEL-аналізу, фінансово-економічного аналізу, експертної оцінки і програмного забезпечення Python;

удосконалено:

- науково-концептуальні засади до стратегічного управління інноваціями, що базується на інтегрованому підході, який передбачає розробку комплексної моделі, що інтегрує сценарне планування, динамічне стратегічне управління, мультистейкхолдерський аналіз та портфельний аналіз інновацій;

- методологічний підхід до аналізу взаємозв'язків між інноваційними процесами в бізнесі та зовнішньоекономічною політикою держави, які відрізняються від наявних системою розробки стратегічних рекомендацій, які спрямовані на оптимізацію обох сфер, підвищуючи ефективність національної економічної діяльності та міжнародної конкурентоспроможності. Такі підходи сформовані на сукупності взаємодоповнюючих елементів: інтегрованого аналізу, механізмів взаємодії, фокусу на зовнішньоекономічну стратегію, рекомендацій для підвищення

ефективності інноваційного та економічного розвитку, зокрема через вдосконалення регуляторного середовища та інвестиційної привабливості країни;

- методичний інструментарій для аналізу умов розвитку інновацій в Україні з урахуванням специфічних умов та потреб бізнесу, зокрема культурних, економічних та правових аспектів у напрямках: інтеграції з міжнародними стандартами; забезпечення комплексності економічного аналізу, оцінки технологічних та наукових можливостей, а також оцінки конкурентного середовища; апробації та валідації методик задля збору інформації від різних зацікавлених сторін, а також здійснення аналізу з метою подальшого вдосконалення методичного інструментарію; формування рекомендацій для підприємств щодо оптимізації інноваційного процесу, що сприяє підвищенню їхньої конкурентоспроможності та сталому розвитку;

- методичні підходи до розробки та впровадження стратегії інноваційного розвитку бізнесу, які, на відміну від наявних, спрямовані інтенсифікувати вплив інноваційного стратегування вітчизняних підприємств на глобальну економічну систему через удосконалення механізмів міжнародного трансферу інновацій, створення платформ для міжнародного співробітництва, адаптації до міжнародних стандартів та норм.

Практичне значення одержаних результатів дисертації

Дисертація представлена на розгляд є авторським завершеним науковим дослідженням, в якому основні положення отримані внаслідок опрацювання комплексу питань, пов'язаних з розвитком теорії та методології інноваційного стратегування вітчизняного бізнесу. Практичне значення одержаних результатів полягає у впровадженні висновків і пропозицій щодо теоретичного та методологічного забезпечення інноваційного стратегування вітчизняного бізнесу. Ключові теоретичні та прикладні розробки впроваджено в практичну діяльність: Комітету Верховної Ради з питань соціальної політики та захисту прав ветеранів (довідка № 54/24 від 30 жовтня 2023 року); Житомирської обласної державної адміністрації (довідка № 350-

345/800-11 від 11.11.2023 року); ТОВ “Вальтек” (довідка № 06122023-01 від 6 грудня 2023 року); ФГ “Агроекспрес” (довідка № 467/85 від 5 березня 2024 року); ФГ “Полісся агрогруп” (довідка № 834-03 від 22 квітня 2024 року); АТ “Житомирський маслозавод” Рудь (довідка № 104/39 від 29 квітня 2024 року), Державному університеті “Житомирська Політехніка” (довідка № 44-13.00/247 від 16.02.2024 року та ЗВО “Міжнародний науково-технічний університет імені академіка Юрія Бугая” (довідка про впровадження № 02/2737 від 14 грудня 2023 року). Теоретична спрямованість і практична значимість результатів, отриманих у процесі наукових досліджень, визначають доцільність подальшого їх використання суб’єктами господарювання, а також у навчальному процесі.

Повнота викладення результатів дисертації у наукових працях

Основні положення та результати дисертації доповідалися, обговорювалися та схвалені на науково-практичних конференціях, а також достатньо повно викладені у 57 наукових працях, у тому числі: 5 монографій (в тому числі 1 – одноосібна); 9 статей індексованих у наукометричних базах (Scopus, WoS); 23 статті у вітчизняних фахових виданнях України; 19 тез доповідей на міжнародних та всеукраїнських конференціях.

Результати, висновки і рекомендації дослідження є особистим досягненням дисертантки. Персональний внесок здобувача в спільну наукову роботу зазначено у переліку опублікованих праць за темою дисертації.

Оцінка оформлення дисертації та автореферату

Дисертація та автореферат оформленні згідно з існуючими вимогами. Зміст дисертаційної роботи логічний, виклад матеріалу послідовний і достатньою мірою розкритий.

Аналіз змісту автореферату та дисертації підтверджує ідентичність структури, логіки викладання матеріалу, відповідність основних положень та висновків за розділами. Зміст реферату дисертації, основних положень та висновків самої роботи є ідентичним. Оформлення дисертації здійснено відповідно до чинних вимог Міністерства освіти і науки України.

Зауваження та дискусійні положення дисертаційної роботи

Дисертаційна робота Янкового Р.В., як і будь-яке наукове дослідження, містить у собі дискусійні положення, які, не знижуючи цінність власне дослідження, потребують більш детального опрацювання та пояснення, зокрема:

1. У процесі обґрунтування поняття «інноваційне стратегування бізнесу» автор детально розглядає генезис поняття «стратегування» та його основні характеристики (стор. 63-67). Доцільно було забезпечити більш чітке обґрунтування визначення поняття «інноваційне стратегування», яке використовується як базисне у даному дисертаційному дослідженні.

2. Важливим ресурсом забезпечення інноваційного стратегування є людський капітал. Автор на сторінках 49, 186 дисертації згадує людський капітал, але недостатньо розглядається його розвиток та вплив на інноватизацію діяльності підприємств. Саме людський капітал є ключовим ресурсом для інноваційного розвитку підприємства, адже кваліфіковані та мотивовані працівники здатні генерувати нові ідеї та впроваджувати інновації. Варто було додати конкретні стратегії та методи навчання й розвитку персоналу, які можуть сприяти інноваціям та підвищити конкурентоспроможність підприємства, зокрема, програми безперервного професійного розвитку, тренінги з розвитку інноваційного мислення, створення внутрішніх центрів інновацій та лабораторій, де працівники можуть експериментувати з новими ідеями. Також важливо було розглянути механізми стимулювання працівників до підвищення кваліфікації та участі в інноваційних проєктах, такі як бонуси, премії, гранти на навчання.

3. На сторінках 108-115 дисертації автор розглядає стратегії зростання бізнесу, але недостатньо детально розглянуто різні підходи, які можуть бути застосовані для різних типів підприємств. На нашу думку, стратегії зростання є важливими для забезпечення сталого розвитку підприємства та підвищення його конкурентоспроможності, а тому потребували більшої уваги здобувача. Ці стратегії можуть бути адаптовані залежно від специфіки підприємства,

його ресурсів, ринкових умов та стратегічних цілей. Детальний аналіз та впровадження відповідних стратегій допоможуть підприємствам забезпечити сталий розвиток і підвищити свою конкурентоспроможність.

4. Важливу роль у імплементації методів стратегування та інноваційного стратегування відіграє корпоративна культура, яка повинна підтримувати розвиток людського капіталу через заохочення співпраці, підтримку ініціативи та відкритості до нових ідей. Всі ці заходи можуть значно підвищити продуктивність та інноваційний потенціал персоналу, що в свою чергу сприятиме стійкому розвитку підприємства. У роботі (стор. 343) згадується роль корпоративної культури, але недостатньо розкрито її вплив на інноваційні процеси. Варто було детальніше описати, як корпоративна культура може сприяти або перешкоджати інноваціям, з конкретними прикладами та рекомендаціями щодо створення сприятливого середовища для інновацій.

5. Розглядаючи умови забезпечення інноватизації діяльності бізнесу, на сторінках 309-310 дисертант згадує інноваційні кластери, але достатньо уваги вивченню їх впливу на розвиток підприємств та регіонів не приділяє. Інноваційні кластери є важливими елементами національної інноваційної системи, які сприяють підвищенню конкурентоспроможності, залученню інвестицій та створенню робочих місць. Варто було додати конкретні приклади успішних інноваційних кластерів, таких як Силіконова долина в США, Технополіс Софія-Антиполіс у Франції чи Біотехнологічний кластер у Берліні, та проаналізувати їхній вплив на економіку відповідних регіонів. Це дозволило б продемонструвати, як ефективно функціонуючі кластери можуть стимулювати інноваційний розвиток, сприяти співпраці між науковими установами та бізнесом, а також створювати нові можливості для розвитку місцевих підприємств. Також варто зазначити, що для успішного функціонування інноваційних кластерів необхідна підтримка з боку держави у вигляді сприятливого регуляторного середовища та фінансових стимулів.

6. У п'ятому розділі дисертації містяться рекомендації щодо впровадження інноваційних стратегій, але вони потребували чіткості та конкретики на різних рівнях. Варто було більш детально сформулювати рекомендації для підприємств, уряду та інших зацікавлених сторін, щоб забезпечити ефективне впровадження інноваційних стратегій. Потребували конкретизації безпосередньо нормативно-правові акти, які сприяли б розвитку інноваційного бізнесу, зокрема щодо спрощення процедур реєстрації стартапів, захисту інтелектуальної власності та податкових стимулів для інноваційних компаній. Доцільно також було надати рекомендації щодо забезпечення фінансової підтримки інновацій через венчурні фонди, гранти, краудфандинг та інші фінансові інструменти. Це дозволить молодим компаніям розвивати свої інноваційні ідеї та виходити на ринок.

7. На сторінках 321-322 дисертації недостатньо розглянуто екологічні аспекти інноваційного стратегування, які є критично важливими для довгострокового успіху та стійкості бізнесу в сучасному світі. Варто було провести більш детальний аналіз впливу принципів сталого розвитку на бізнес, а також важливості впровадження еко-інновацій. Включення детального аналізу екологічних аспектів інноваційного стратегування дозволило б підкреслити їхню важливість для стійкого розвитку бізнесу та сприяти формуванню відповідального ставлення до навколишнього середовища у довгостроковій перспективі.

У той же час, слід відзначити, що вказані зауваження не знижують загальної наукової та практичної цінності роботи, мають дискусійний характер і не впливають на позитивну оцінку дисертації Янкового Р.В.

Загальний висновок

У цілому дисертаційна робота на тему «Інноваційне стратегування діяльності вітчизняного бізнесу» в повній мірі відповідає паспорту спеціальності 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами

економічної діяльності) з точки зору її змісту, наукової обґрунтованості положень та рекомендацій, сукупності досліджень питань, наукового рівня, теоретичного та практичного значення, задовольняє та вимогам пп.7-9 «Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 17 листопада 2021 р. № 1197, що висуваються до докторських дисертацій, а її автор – Янковой Роман Васильович – заслуговує на присудження наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

Офіційний опонент:

Доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри управління та старт-інновацій
Київського національного університету
технологій та дизайну

Касич А.О.

Підпис Касич А.О.
засвідчую
Зав. КАНЦ Світ

17.09.2024 року